

Пояснювальна записка

Програму вступного випробування з української мови складено для осіб, які вступають на основі базової загальної середньої освіти на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста на основі чинної програми з української мови для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів, відповідно до Закону «Про загальну середню освіту» та Державного стандарту базової і повної середньої освіти. У ній ураховано державний статус української мови, її суспільні функції, взято до уваги специфіку навчального предмету, що має виразні інтегративні функції, здатність справляти різнобічний навчальний, розвивальний і виховний впливи на абітурієнтів, сприяти формуванню особистості, готової до активної творчої діяльності у всіх сферах життя демократичного суспільства.

В основі Програми – новий підхід до навчально-виховної мети курсу української мови, що передбачає виховання абітурієнта як компетентної особистості з високою мовною культурою; формування навичок комунікативно виправданого користування засобами мови в різних життєвих ситуаціях з обов'язковим дотриманням мовних норм та мовленнєвого етикету; вироблення вміння пізнавати за лексемами й граматичними формами національне світосприймання, ментальність рідного народу.

Відбувається переорієнтація методик викладання мови від системно-описових до комунікативно-діяльнісних, що дає можливість відійти від традиційного погляду на вивчення української мови як необхідності забезпечення абітурієнтів знаннями не мови, а відомостей про мову. Вивчення мови буде спрямовано не стільки на запам'ятовування системи правил, а на практичне їх застосування.

Досконале володіння державною мовою – важлива умова формування особистості майбутнього молодшого спеціаліста, становлення його високодуховного, національно зорієнтованого світогляду як запоруки професійної кар'єри, передоснови фахової компетенції.

Мета вивчення української мови

Основна мета навчання рідної мови полягає у формуванні національно свідомої, духовно багатой мовної особистості, яка володіє вміннями й навичками вільно та доцільно користуватися засобами рідної мови – її стилями, типами, жанрами в усіх видах мовленнєвої діяльності, тобто забезпечує належний рівень комунікативної компетенції. Зазначена мета передбачає здійснення навчальної, розвивальної і виховної функцій освітнього змісту навчального предмета:

- вміти правильно писати слова з вивченими орфограмами;
- знаходити й виправляти орфографічні помилки;
- визначати в словах дзвінки, глухі, тверді, м'які, шиплячі приголосні;
- визначати звукове значення букв у слові;
- визначати спосіб творення слів;
- добре вивчити лексику української мови;
- навчитися пояснювати синоніми, омоніми, антоніми;
- розрізняти однозначні та багатозначні слова;
- вивчити пряме й переносне значення слів;
- розуміти образне значення фразеологізмів;
- вивчити морфологічні норми української мови;
- ставити розділові знаки за допомогою вивчених правил у простих та складних реченнях;
- дотримуватися норм мовленнєвого етикету.

Програма складається із пояснювальної записки, тематичного плану, змісту програми та критеріїв оцінювання.

Зміст програми орієнтований на навчальний матеріал **основної школи**, який розподілено відповідно до курсів української мови для 5, 6, 7, 8 і 9 класів разом з вимогами до рівня навчальних досягнень учнів зазначених класів.

Формою контролю є тестові завдання, дозволяють динамічно визначити рівень засвоєння абітурієнтами теоретичного матеріалу й уміння його застосовувати на практиці та відповідно корегувати цей рівень. Як порівняно нова й сучасна освітня технологія тести активізують пізнавальну діяльність абітурієнтів, сприяють розвитку в них уміння концентруватися, робити

правильний вибір, усувати неточності й неповноту у формулюванні певних тверджень. А найголовніше – саме за їхньою допомогою процес перевірки навчальних досягнень учнів (рівень їхніх знань з предмета, сформованість у них відповідних умінь і навичок) значно об'єктивується й забезпечується від суб'єктивної думки вчителя або іншого перевіряльника, забезпечують для кожного з учасників освітнього процесу реально рівні умови під час контролю результатів навчання. Переваги тестування над традиційними формами контролю навчальних досягнень абітурієнтів полягають також у тому, що за їхньою допомогою знімається емоційна напруженість дітей, характерна для проведення екзаменаційних робіт, контроль здійснюється у формі, яка створює відчуття комфорту й розвиває позитивну налаштованість школярів щодо нього.

Варіант тесту складається з 21 завдання, що згруповані за трьома рівнями: тести закритої форми множинного вибору (наявність однієї правильної відповіді між чотирма з пропонованих), тести на встановлення відповідності (у двох частинах пропонуються переліки, між якими треба встановити зв'язок) і завдання практичного характеру, що виявлять мовні та мовленнєві уміння абітурієнта. На виконання тесту відводиться 120 хвилин.

У роботі не допускаються будь-які виправлення. Якщо абітурієнт бажає змінити відповідь, то це слід зробити у **ТАБЛИЦЯХ ДЛЯ КОРИГУВАННЯ ЗАВДАНЬ**. Таке виправлення не веде до втрати балів. Якщо ж виправлення зроблено в основній частині бланка відповідей, то бали за таке завдання не нараховуються.

Зміст навчального матеріалу

№ з/п	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки вступників
1	3	4
	1. Фонетика. Графіка. Орфоепія.	
1.1	<i>Звуки мови і звуки мовлення. Голосні та приголосні звуки. Приголосні тверді та м'які, дзвінки й глухі; вимова звуків, що позначаються буквами <i>з і г</i>.</i>	Вступник: <i>визначає, що вивчає фонетика, графіка, орфоепія; розрізняє в словах тверді і м'які, дзвінки і глухі, шиплячі приголосні, ненаголошені й наголошені голосні;</i>
1.2	<i>Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт. Співвідношення звуків і букв. Звукове значення букв <i>я, ю, є, ї</i>.</i>	<i>визначає основні випадки чергування голосних і приголосних звуків;</i>
1.3	<i>Склад. Наголос. Орфоепічний словник і словник наголосів. Вимова наголошених і ненаголошених голосних. Ненаголошені голосні [e], [u], [o] в коренях слів. Ненаголошені голосні, що не перевіряються наголосом.</i>	<i>визначає основні випадки чергування голосних і приголосних звуків; вимовляє звуки в словах відповідно до орфоепічних норм; правильно пише й обґрунтовує слова з вивченими орфограмами; знаходить і виправляє орфоепічні та орфографічні помилки на вивчені правила;</i>
1.4	<i>Уподібнення приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних.</i>	<i>розпізнає у словах і словосполученнях явища уподібнення, спрощення, чергування;</i>
1.5	<i>Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків (практично). Чергування [o] – [a], [e] – [i], [e] – [и]; [o], [e] з [i]; [e] – [o] після [ж], [ч], [ш]; [и], [і] після [ж], [ч], [ш], [шч] та [г], [к], [х] у коренях слів; [г], [к], [х] – [ж], [ч], [ш] – [з'], [ц'], [с']. Основні випадки чергування <i>у – в, і – й</i>.</i>	<i>вимовляє приголосні звуки відповідно до орфоепічних норм; правильно пише слова з вивченими орфограмами й обґрунтовує їх;</i>
1.6	<i>Орфоепія. Вимова префіксів <i>з-</i> (<i>зі-</i>, <i>с-</i>), <i>роз-</i>, <i>без-</i>, <i>воз-</i>, <i>пре-</i>, <i>при-</i>, <i>прі-</i> та інших, а також їх правопис.</i>	<i>знаходить і виправляє орфоепічні й орфографічні помилки на вивчені правила.</i>
1.7	<i>Позначення м'якості приголосних на письмі буквами <i>ь, і, є, ю, я</i>. Сполучення <i>-ьо, -йо-</i>. Правила вживання м'якого знака. Правила вживання апострофа. Правильна</i>	Вступник: <i>засвоює правила використання м'якого знака та вживання апострофа;</i>

	вимова та написання слів з апострофом. Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних та збіг однакових приголосних звуків. Написання слів іншомовного походження: <i>и, і</i> , м'який знак та апостроф; подвоєння букв у словах іншомовного походження.	<i>розрізняє</i> подвоєння та подовження приголосних; <i>виконує</i> словникові роботи та тестові завдання.
1.8	<i>Основні правила переносу слів, вживання великої літери.</i>	<i>засвоює</i> основні правила переносу слів, вживання великої літери та застосовує їх на практиці.
	2. Лексика і фразеологія.	
2.1	<i>Лексичне значення слова.</i> Однозначні й багатозначні слова. Вживання багатозначних слів у прямому і переносному значеннях. Загальноновживані (нейтральні) і стилістично забарвлені слова, діалектні, професійні слова і терміни.	Вступник: <i>знає</i> , що вивчає лексикологія і фразеологія; <i>визначає</i> належність слів до певної лексичної категорії: однозначні й багатозначні, загальноновживані (нейтральні) і стилістично забарвлені слова, групи слів за значенням, фразеологізми, а також їхню роль у тексті; <i>пояснює</i> значення відомих слів, їхнє походження, значення фразеологізмів, прислів'їв, приказок, крилатих висловів; <i>добирає</i> з-поміж синонімів, антонімів, фразеологізмів найбільш відповідні контексту; <i>редагує</i> тексти з лексичними помилками.
2.2	<i>Групи слів за значенням:</i> синоніми, антоніми, омоніми, пароніми.	
2.3	<i>Фразеологізми.</i> Поняття про фразеологізм, його лексичне значення. Джерела українських фразеологізмів. Прислів'я, приказки, крилаті вирази, афоризми як різновиди фразеологізмів.	
2.4	<i>Групи слів за їх походженням:</i> власне українські й запозичені (іншомовного походження).	
2.5	<i>Активна і пасивна лексика української мови:</i> застарілі слова (архаїзми й історизми), неологізми.	
	3. Будова слова. Словотвір.	
3.1	Корінь, суфікс, префікс і закінчення, основа – значущі частини слова. <i>Змінювання і творення слів.</i> Твірна основа. Основні способи словотворення: морфологічний	Вступник: <i>виділяє</i> у слові закінчення, корінь, префікс, суфікс та основу; <i>розрізняє</i> форми слова і

	(префіксальний, суфіксальний, префіксально-суфіксальний, безафіксний, складання основ (або слів); неморфологічний (перехід слів з однієї частини мови в іншу).	спільнокореневі слова; <i>знає</i> основні способи словотвору; визначає способи творення слів;
3.2	Творення складноскорочених слів.	<i>уміє</i> самостійно утворювати нові слова вивченими способами.
	4. Морфологія. Орфографія.	
4.1	Іменник : загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.	Вступник: <i>знає</i> , що вивчає морфологія; морфологічні ознаки іменника, його синтаксичну роль; особливості відмінювання іменників; <i>визначає</i> рід, число, відмінки іменників, відміни та групи (тверду, м'яку, мішану), а також іменники поза відмінами; <i>використовує</i> відмінкові закінчення іменників чоловічого роду другої відміни на -а (-я), -у (-ю); <i>утворює</i> відмінкові форми іменників кличного відмінка у звертанні; називного множини, орудного однини, родового множини; <i>уміє</i> відрізняти правильні форми від помилкових.
4.2	<i>Іменники</i> — назви істот і неістот, загальні та власні.	
4.3	<i>Рід іменників</i> . Іменники спільного роду. Рід невідмінюваних іменників	
4.4	<i>Число іменників</i> . Іменники, що мають форми тільки однини або тільки множини.	
4.5	<i>Відмінювання іменників</i> . Поділ іменників на відміни та групи.	
4.6	Букви -а (-я), -у (-ю) у закінченнях іменників чоловічого роду другої відміни.	
4.7	<i>Написання і відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові</i> .	
4.8	<i>Уживання відмінкових форм іменників; кличного відмінка у звертанні</i> (земле, Василю, Олено, добродію, батьку).	
4.9	<i>Синоніміка деяких відмінкових закінчень</i> : купив сіль (солі), хліб (хліба), твого ім'я (імені), пас ягнята (ягнят).	
4.10	<i>Правила правопису складних іменників</i> (разом, окремо, через дефіс).	
4.11	Прикметник: Загальне значення, морфологічні	Вступник:

	ознаки, синтаксична роль.	<i>визначає</i> морфологічні ознаки прикметника, його синтаксичну роль;
4.12	<i>Групи</i> прикметників за значенням: якісні, відносні, присвійні.	<i>знаходить</i> прикметники в реченні; морфологічні ознаки, синтаксичну роль у реченні; <i>розпізнає</i> розряди прикметників за значенням (якісні, відносні, присвійні), <i>відмінює</i> прикметники твердої і м'якої груп;
4.13	<i>Ступені</i> порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий, способи їх творення (проста і складена форми)	<i>утворює</i> правильно форми вищого і найвищого ступенів порівняння якісних прикметників; <i>відрізняє</i> правильні форми від помилкових.
4.14	<i>Відмінювання</i> прикметників. Повні й короткі форми якісних прикметників.	
4.15	Прикметники твердої і м'якої груп, особливості їх відмінювання.	
4.16	<i>Правила правопису складних прикметників</i> (разом, окремо, через дефіс).	Вступник: <i>знає</i> основні правила правопису складних прикметників; <i>виконує</i> словникові та тестові завдання.
4.17	Числівник: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.	Вступник: <i>знає</i> загальне значення числівника, його морфологічні ознаки, синтаксичну роль у реченні; <i>знаходить</i> числівники в тексті; <i>визначає</i> їх граматичні ознаки; <i>утворює</i> і <i>вживає</i> правильно відмінникові форми числівників; <i>поєднує</i> правильно числівники з іменниками, застосовує правила правопису на письмі; <i>відрізняє</i> правильні форми числівників від помилкових
4.18	<i>Відмінювання</i> , творення та правопис складних числівників. Особливості відмінювання. Поєднання числівника з іменником.	
4.19	Займенник: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди займенників за значенням, їх відмінювання та правила правопису складних слів.	Вступник: <i>знає</i> значення, морфологічні ознаки і синтаксичну роль займенника; <i>знаходить</i> займенники в тексті, правильно пише складні слова; <i>відмінює</i> всі розряди займенників; <i>відрізняє</i> правильні форми займенників від помилкових.

4.20	Дієслово: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.	Вступник: <i>знає</i> загальне значення дієслова, його морфологічні ознаки, синтаксичну роль;
4.21	Форми дієслова: неозначена форма, особові форми, безособові форми на <i>-но, -то</i> (загальне ознайомлення). Неозначена форма (інфінітив) та особові форми.	<i>знаходить</i> дієслово в реченні; <i>визначає</i> його форми, граматичні ознаки, належність дієслова до певної дієвідміни, види, часи та способи дієслів.
4.22	Дієвідміни. Види дієслова (доконаний і недоконаний).	
4.23	Часи дієслова.	
4.24	Способи дієслів (дійсний, умовний, наказовий). Безособові дієслова.	
4.25	Дієприкметник як особлива форма дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.	Вступник: <i>знає</i> значення дієприкметника, його морфологічні ознаки, синтаксичну роль, <i>уміє</i> утворювати активні та пасивні дієприкметники.
4.26	Дієприслівник як особлива форма дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.	Вступник: <i>знає:</i> загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль дієприслівника, <i>уміє</i> утворювати дієприслівники доконаного й недоконаного видів.
4.27	Правила правопису часток не -, ні - з дієсловами, дієприкметниками, дієприслівниками.	Вступник: <i>уміє</i> практично застосовувати правила правопису часток не-, ні-.
4.28	Прислівник: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників, ступені порівняння прислівників, способи їх творення.	Вступник: <i>знає</i> загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль прислівника; <i>визначає</i> його граматичні ознаки; <i>уміє</i> утворювати ступені порівняння.
4.29	Основні правила правопису складних прислівників.	Вступник: <i>використовує</i> на практиці правила правопису складних прислівників разом, окремо, через дефіс.
4.30	Службові частини мови: <i>прийменник, сполучник, частка</i> , їхні	Вступник: <i>розрізняє</i> службові частини мови;

	розряди та роль у словосполученнях і реченнях, основні правила правопису. Вигук як особлива частина мови, розділові знаки у ньому.	<i>знаходить</i> вигуки в реченні; <i>використовує</i> правила правопису під час виконання словникових та тестових завдань.
	5. Синтаксис. Пунктуація.	
5.1	<i>Словосполучення і речення.</i> <i>Способи зв'язку слів у словосполученні.</i> <i>Типи словосполучень.</i>	Вступник: <i>розрізняє</i> головне і залежне слово у словосполученні;
5.2	<i>Речення. Порядок слів у реченні.</i> <i>Головні та другорядні члени речення.</i> <i>Односкладні та неповні речення,</i> <i>розділові знаки у них.</i>	<i>визначає</i> типи словосполучень за належністю головного слова до певної частини мови, способи зв'язку слів (узгодження, керування, прилягання), речення різних видів, правильно ставить розділові знаки;
5.3	<i>Тире між підметом і присудком.</i>	
5.4	<i>Дієприкметниковий,</i> <i>дієприслівниковий та порівняльний</i> <i>звороти, розділові знаки при них.</i>	<i>розрізняє</i> речення різних видів: за метою висловлення, за складом граматичної основи, за наявністю необхідних членів речення, за будовою;
5.5	Речення з однорідними членами <i>Однорідні члени речення (із</i> <i>сполучниковим, безсполучниковим і</i> <i>змішаним зв'язком).</i>	<i>правильно ставить</i> розділові знаки при однорідних членах речення та обґрунтовує їх;
5.6	<i>Однорідні й неоднорідні означення.</i>	<i>знаходить і виправляє</i> помилки на вивчені правила;
5.7	<i>Узагальнювальні слова в реченнях з</i> <i>однорідними членами.</i>	<i>правильно інтонуює</i> речення з однорідними членами.
5.8	<i>Правопис. Кома між однорідними</i> <i>членами речення.</i> <i>Двокрапка і тире при узагальню-</i> <i>вальних словах у реченнях з</i> <i>однорідними членами.</i>	
5.9	Речення зі звертаннями, вставними словами (словосполученнями, реченнями) <i>Звертання непоширені й поширені.</i> <i>Вставні слова (словосполучення,</i> <i>речення).</i>	Вступник: <i>знаходить</i> звертання, вставні слова (словосполучення, речення); <i>аналізує й оцінює</i> виражальні можливості речень із звертаннями, вставними словами (словосполученнями, реченнями);
5.10	<i>Правопис. Розділові знаки у звертанні</i> <i>і вставних словах.</i>	<i>правильно ставить</i> розділові знаки у звертаннях, вставних словах (словосполученнях, реченнях); <i>знаходить та виправляє</i> помилки

		на вивчені пунктуаційні правила.
5.11	Речення з відокремленими членами. Поняття про відокремлення. Відокремлені другорядні члени речення (у тому числі уточнювальні).	Вступник: <i>знаходить</i> відокремлені та невідокремлені, уточнювальні члени речення; <i>правильно розставляє</i> розділові знаки у вживанні відокремлених означень, прикладок, додатків, обставин та уточнюювальних членів речення та обґрунтовує їх.
5.12	<i>Правопис.</i> Розділові знаки у відокремлених членах речення.	
5.13	Складне речення і його ознаки. Складні речення без сполучників, із сурядним і підрядним зв'язком.	Вступник: <i>розрізняє</i> структурні відмінності простих і складних речень, складних речень із сурядним і підрядним зв'язком; <i>знаходить</i> у тексті складносурядні речення;
5.14	Складносурядне речення, його будова і засоби зв'язку в ньому. Смислові зв'язки між частинами складносурядного речення.	<i>визначає</i> види складних речень (сполучникові й безсполучникові), засоби зв'язку між частинами речення у складному, межі частин у складному реченні, кількість граматичних основ у ньому; <i>правильно ставить</i> розділові знаки між частинами складносурядного речення й обґрунтовує їх; <i>знаходить і виправляє</i> пунктуаційні помилки на вивчені правила.
5.15	<i>Правопис.</i> Розділові знаки між частинами складносурядного речення.	
5.16	Складнопідрядне речення, його будова і засоби зв'язку в ньому. Основні види складнопідрядних речень.	Вступник: <i>знаходить</i> складнопідрядне речення у тексті, у тому числі з кількома підрядними частинами; <i>визначає</i> головну і підрядну частини, види складнопідрядних речень; <i>розрізняє</i> сполучники і сполучні слова; <i>правильно ставить</i> коми між частинами складнопідрядного речення й обґрунтовує їх;
5.17	<i>Правопис.</i> Розділові знаки між головною і підрядною частинами складнопідрядного речення. Розділові знаки у складнопідрядному реченні з кількома підрядними частинами.	

		<i>знаходить і виправляє помилки на вивчені правила.</i>
5.18	Безсполучникове складне речення Смислові відношення між частинами безсполучникового складного речення.	Вступник: <i>знаходить</i> безсполучникові складні речення; <i>визначає</i> його основні ознаки, смислові відношення між частинами безсполучникових складних речень; <i>правильно ставить</i> розділові знаки (кому, двокрапку, крапку з комою, тире) між частинами безсполучникового складного речення й обґрунтовує їх.
5.19	<i>Правопис.</i> Розділові знаки у безсполучниковому складному реченні.	<i>правильно ставить</i> розділові знаки (кому, двокрапку, крапку з комою, тире) між частинами безсполучникового складного речення й обґрунтовує їх.
5.20	Складне речення з різними видами сполучникового і безсполучникового зв'язку.	Вступник: <i>знаходить</i> у тексті складне речення з різними видами зв'язку; <i>правильно розставляє</i> в них розділові знаки й обґрунтовує їх.
5.21	<i>Правопис.</i> Розділові знаки в складному реченні з різними видами сполучникового і безсполучникового зв'язку.	<i>правильно розставляє</i> в них розділові знаки й обґрунтовує їх.
5.22	Пряма і непряма мова як засоби передачі чужої мови. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як спосіб передачі чужої мови. Діалог.	Вступник: <i>знаходить</i> речення з прямою і непрямою мовою, з цитатами, репліками діалогу; <i>визначає</i> їхні особливості, виражальні можливості; <i>правильно ставить</i> розділові знаки у прямій мові, цитаті, діалозі й обґрунтовує їх; <i>замінює</i> пряму мову непрямою.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Блик О.П. Фонетика, орфоєпія, графіка, орфографія. – К., 1988.
2. Глазова О.П. Українська орфографія: Навч. посібн. – Харків, 2004.
3. Глазова А.П. Українська пунктуація: Навч. посібн. – Харків, 2004.
4. Козачук Г.О. Українська мова для абітурієнтів: навч. посібн. – К. : Вища школа, 2007.
5. Козачук Г.О., Шкурятяна Н.Г. Практичний курсу української літературної мови: навч. посібн. – К., 1993.
6. Ладоня І. О. Українська мова : навч. посібн. для студ. ВНЗ I–II рівнів акредитації. – К. Вища школа, 2001.
7. Орфографія української мови: просто про складне / І. Радченко. – К. : Шкільний світ, 2008.
8. Сучасна українська мова. Довідник / Л.Ю. Шевченко, В.В. Різун, Ю.В. Лисенко; за ред. О.Д. Пономарева. – К.: Либідь, 1993.
9. Ткаченко Є.М. Українська мова: Пунктуація: правила, вправи, диктанти. – Навч. пос. – Харків: Консум, 2001.
10. Український правопис. – 4-е вид., випр. і доп. – К.: Наук, думка, 1993.
11. Шевченко Л.Ю., Різун В.В., Лисенко Ю.В. Сучасна українська літературна мова. Довідник. – К., 1996.
12. Ющук І.П. Практикум з правопису з української мови. – Освіта, 1997.
13. Ющук І.П. Українська мова. – К., 2003.
14. Яцимірська М.Т. Сучасна українська мова: Пунктуація. Навч. пос. – Львів: ЛНУ, 2002.

Додаткова

1. Беляєв ті ін. Українська мова, 10–11 кл. – к. : Освіта, 1998.
2. Бурячок А.А. Орфографічний словник української мови. – Вид.2, доопрац. – К.: Наук. думка, 2002. – 464 с.
3. Головащук СІ. Словник-довідник з правопису та слововживання. – К., 1989.
4. Карачун В.Я. Орфографічний словник наукових і технічних термінів: понад 30 000 слів. – К.: Криниця, 1999. – 524 с.
5. Олійник О.Б. Українська мова, 10–11 кл. – К.: Вікторія, 1999.
6. Орфографічний словник української мови / укл.: С.І. Головащук, М.М. Пещак, В.М. Русанівський, О.О. Тараненко. – К.: Довіра, 1999. – 992с.
7. Плющ М.Я., Грипас Н.Я. Граматика української мови в таблицях: навчальний посібник. – К. : Вища школа, 2004.
8. Пономарів О.Д. Фонема Г та Ґ. Словник і коментар. – К.: Видавничий центр “Просвіта”, 1997. – 40 с.
9. Сучасний орфографічний словник 50 000 слів: Для школярів, абітурієнтів, студентів, викладачів. – Харків: Промінь, 2001. – 672 с.
10. Український орфографічний словник / Уклад.: М.М. Пещак та ін. – 3-те вид., переробл. і доповн. – К.: Довіра, 2002. – 1006 с.

11. Український орфографічний словник: Орфографічний словник української мови: Близько 143 000 слів / за ред. Л.М. Полюги. – 3-тє вид., переробл. і доповн. – К.: Довіра, 2002. – 1006 с